

Zondag van de Drie-eenheid

15 juni 2014 – Dominicuskerk Utrecht

Exodus 34,4-9; Daniël 3,
2 Korinte 13,11-13;
Matteüs 28,16-20

1.

Er is een stripje van The Peanuts, waarin Charlie Brown en een van de anderen op een honkbalveld naar de sterren staan te kijken. Charlie Brown loopt naar het heuveltje waarop als er wordt gehonkbald de werper staat en als zijn vriend vraagt waarom hij dat doet, dan is zijn antwoord: zo sta ik dichterbij. De grap is natuurlijk dat hoewel hij strikt genomen gelijk heeft, wie een halve meter hoger staat niet werkelijk dichterbij sterren is gekomen die lichtjaren van ons verwijderd zijn. Mozes ging in de eerste lezing niet de berg op om dichterbij God te komen. Voor wie naar God op wil klimmen, voor hem of haar blijft God altijd oneindig ver weg. Maar God komt naar Mozes toe, eerst door hem aan te spreken en vervolgens door met zijn Naam, Ik-zal-er-zijn, naast Mozes te gaan staan en Mozes met deze Naam te omvatten en te koesteren. Mozes reageert met erop aan te dringen dat God nabij blijft. Hij realiseert zich en spreekt uit, hij belijdt dat hij en zijn volk nergens aanspraak op kunnen maken, maar dat alles afhangt van Gods genade en Gods barmhartigheid. Er is alle reden om het niet te doen, zegt hij, maar in de Naam van de barmhartigheid waarvan je zojuist getuigde dat het je diepste identiteit is: neem ons blijvend op in jouw genade. Laat ons voortaan van jou zijn, want alleen dan kunnen we leven.

Ik was afgelopen week in Sarajevo, de hoofdstad van wat nu, na het uit elkaar vallen van Joegoslavië, de republiek Bosnië-Herzegovina is. Hoewel de stad in veel opzichten verschilt wat wij als steden kennen – de betonnen flats uit de periode onder Tito, met weinig consideratie voor het verlangen naar een menselijke maat, de kogelgaten uit de burgeroorlog van nu bijna twintig jaar geleden, de haast Arabisch aandoende binnenstad herbouwd na de oorlog, waar op het plein voor de moskee een volkomen Westers uitzijnde man in pak met stropdas, bidt naast een in vrije-tijdsleding geklede en traditioneel bebaarde geloofsgenoot – hoewel de stad in bijna alles van de onze verschilt, had ik niet het gevoel dat ik mij had verwijderd van de wereld waarin ik normaal gesproken leef. Ik was er in zekere zin dichterbij gekomen. De spanningen die onze wereld tekenen, het onvermogen van mensen van goede wil om manieren te vinden om goed samen te leven temidden van alle krachten die dit verlangen tegenwerken, de werkeloosheid, de economische crisis en tegelijkertijd de rijkdom van sommige internationale bedrijven: ze zijn daar veel zichtbaarder aanwezig dan bij ons, maar wat ze zichtbaar maken is er bij ons ook. In een stad met zoveel sporen van geweld en zoveel angst voor nieuw geweld in de toekomst, een stad waar een Srebrenica-museum is, herinnerend aan de gebeurtenissen die ertoe leidden dat Dutchbat, de Nederlandse eenheid die als onderdeel van de VN-vredesmacht Srebrenica overgaf aan de Bosnische Serviërs onder commando van Ratko Mladic, en op 13 juli 1995 meer dan 8000 moslim-mannen en jongens werden geëxecuteerd, in zo'n stad kun je gemakkelijk instemmen met de woorden van Mozes, namens de mensheid in het algemeen en namens ons Nederlanders in het bijzonder: 'Dit volk is halsstarrig, maar vergeef ons onze ongerechtigheden en zonden' (Ex. 34,8). Het was mij daar onontkoombaar duidelijk dat wij voor onze toekomst afhankelijk zijn van God die met ons meetrekt en dat we anders verloren.

2.

Vandaag vieren wij dat God niet alleen met ons meetrekt, maar dat waar we ook heentrekken, we blijven in de ruimte van God. De ruimte van zijn Naam, de ruimte waar klinkt: 'Ik-zal-er-zijn is een barmhartige en genadige God, geduldig, groot in liefde en trouw', is de ruimte van ons leven. Ook wat het absolute tegendeel lijkt – dreiging en uitbuiting, geweld en minachting, pijn, lijden en dood – ook wat het absolute tegendeel lijkt van de trouw, liefde en genade die van God zijn, valt er op een onbegrijpelijke manier niet buiten, maar binnen. Dževad Karahasan, een Bosnische schrijver met een moslim-achtergrond, tekende tijdens het beleg van Sarajevo, in een oorlogssituatie waarin gebrek was aan alles, uit de mond van een vader de uitspraak op: 'Mijn kind heeft alles wat het nodig heeft, God zij dank.' Karahasan vertelt hoe op zijn vraag wat het kind dan had, de vader het ongelooflijke antwoord geeft: 'Het heeft de mogelijkheid waardig te sterven'. Het is de meest radicale onafhankelijkheidsverklaring die je je maar kunt voorstellen: wat er ook gebeurt, de waardigheid die wij in God hebben, gaat niet verloren. Deze ongelooflijke waarheid wordt ons vandaag aangezegd: wat er ook gebeurt, je zult altijd in Gods ruimte, je zult altijd kind van God zijn.

Het was vanaf het begin van de wereld de bedoeling en de reden dat de wereld in het bestaan is geroepen: dat alles in God wordt opgenomen en wordt tot een ruimte die gevuld wordt door Gods Naam: Barmhartige, Genadige, Liefde: Ik-zal-er-zijn. Dit is wat er aan het licht komt in de geschiedenis van Jezus, in zijn leven en zijn dood, in zijn vervuldheid door God *en* in zijn verlatenheid door God; in hem wordt waarheid dat zelfs de situatie van goddeloosheid niet meer buiten God valt. Dit is wat met Pinksteren wordt uitgezaaid door de Geest en zo begint door te breken als hetgeen alle volkeren van de aarde, alle levende wezens, de hemel en de aarde omvat en doordringt. God heeft zich met ons verbonden zoals een mens met zijn of haar adem verbonden is en besloten nooit meer zonder ons te willen zijn. God heeft omwille van ons God heeft in ons en in alles wat verder nog bestaat en naar goedheid en leven hunkert, God heeft aan onze geschiedenis zijn enig kind weggegeven en zichzelf op het spel gezet in wat er in deze geschiedenis gebeurt, zo legt Jezus via Nicodemus aan ons uit. Op deze manier is Gods Naam, die onvergelijkelijk en boven alles verheven is, de ruimte geworden waarin wij bestaan en die ons een waardigheid geeft die nooit meer verloren gaat wat er met ons ook gebeurt.

Als wij vandaag vieren dat God drie-een is, dat gaat het erom dat God niet één is zoals een ding of een boom één is, simpelweg zichzelf. en ook niet zoals een mens is wat zij of hij is door deze, en niet die mens te zijn. God is niet iemand die ons van buitenaf stuurt of beveelt, God is gemeenschap, een web van relaties waarin wij zijn opgenomen, dat ons draagt en doordringt en waarin wij tot ons recht en tot bloei worden gebracht. Pasen maakt duidelijk dat deze verbinding onherroepelijk is. 'Wij weten', schrijft Paulus in zijn brief aan de christenen van Rome, 'wij weten dat Christus, eenmaal uit de doden opgewekt, niet meer sterft: de dood heeft geen macht meer over Hem' (Rom. 6, 9). Evenmin heeft de dood, of welke macht of kracht ten dode ook, macht over ons. Nooit meer vallen wij uit zijn genade.

3.

Dit vraagt om geloof, zegt Jezus in het evangelie. Dit vraagt om geloof, want vanzelf spreekt het niet en we kunnen alles ook anders zien. Dit vraagt om de wil om de wereld en ons eigen leven als onderdeel van de wereld, het vraagt om de wil om alles wat is in dit licht te beschouwen. Niet als blinde sprong, maar als vertrouwen in wat waar en waardevol is gebleken. We kunnen weten, maar willen we ook weten dat liefde, genade en barmhartigheid geen waarden zijn waarnaar wij naar geloven al dan niet kunnen leven, maar dat zij het kwetsbare vlechtwerk vormen dat ons doet bestaan en dat ze ons daarom geboden zijn? We kunnen inzien, maar willen we ook toegeven dat als het waar zou zijn wat zo vaak gezegd

wordt en als de wereld werkelijk bestaat bij de gratie van eten en gegeten worden, wij er niet zouden zijn, want daar kunnen wij niet tegenop? Daarom schokken willekeurig geweld en chaos ons zo: omdat we weten dat ze ons ten diepste bedreigen. Zich vestigen in dat geweld en zich willen koesteren in die chaos is niet werkelijk een optie, want het zijn geen plaatsen van vestiging en koestering, maar van ondergang en dood. We kunnen begrijpen, maar willen we ook geloven dat wat zich aanpast aan de logica van de dood, zichzelf doodt en dat alleen het leven onze toewijding vraagt en verdient en dat wij niet wanneer wij aan de kant van de macht, maar wanneer wij aan de kant van de toewijding staan ons beeld tonen van de God die ons geschapen heeft en wat Hij is en heeft gegeven heeft opdat wij leven?

God is naar christelijke overtuiging de plaats waar aan het mysterie van de waardigheid van al onze levens recht wordt gedaan. Wij tonen ons geloof, wij tonen ons beeld van God wanneer wij voor elkaar een plaats zijn waar aan dit mysterie wordt rechtgedaan: barmhartig en genadig, groot in liefde en trouw. Het is onze waardigheid elkaar waardigheid te gunnen, als kinderen van God, wiens Naam in die waardigheid wordt verheerlijkt. – Amen

Erik Borgman